

Omne charitate nulla valere?

dieb; diabolus arte temptauerit;
Quodam em die pmissa pte potesta
te circumiectus ipsa luce pur
purea quo facilius claritate as
sumpti fulgoris illudera ueste
etiam regia indutus diademate
ex gemmis auroq; redimitus calceis
auro illis sereno ore lacta facie.

ferentem uenisse non credam;
Ad hanc ille uocem statim ut sumus
euanuit & cellulam tanto fetore
compleuit ut in dubia indicia relin
queret diabolus se fuisse. Hoc ita
gestum ut supra retulimus expressus
martini ore cognouit nequis forte
existima fabulosum;

Liber monasterij sancti pauli in trivento inferioz

Cumq; martinus primo aspectu eius
fuisse hebetatus diu multumq;
ambo silentiam tenuerunt. Tum
prior diabolus agnosce inquit
martine quem cernis apse ego sum
descensusus ad terram prius me
manifestare uolui. Ad haec cum
martinus taceret nec quicquam
responsi referret letare ausus
diabolus professionis audaciam
Lartine quid dubitas credere cum
uideas apse ego sum. Tum ille reue
lante sibi spu ut intellegere dia
bolus esse non dnm non se inquit
me dnm purpuratum & diademate
reuerentem uenturum esse pdixit.
Ego apm nisi in eo habitu formaq;
qua passus es nisi crucis stigmata p

derio illius aestuaremus gratam no
bis ad eum uidendum peregrinatio
nem suscepimus simul quia iam ardebat
animus uitam illius scribere. Lartim
ab ipso in quantum ille interrogari po
tuit sciscitasti sumus. Lartim ab his qui
inter fuerant uel sciebant cognouimus.
Quo quidem tempore credi non potest
quam humilitate qua benignitate
susceperit. Congratulatus plurimu
agauisus in dno quod tanti esse ha
bitus a nobis quem peregrinatione
suscepta expectissemus. Misericordie
pene non audeo confiteri cum me scd
conuulso suo dignatus e adhibere
Aquam manibus nris ipse optulit. Ad
uocem autem ipse nobis pedes abluit
nec remitti aut contra ire constantia fuit.

◀ 2

Fragment met de Vita Marti
ni in map 3 van Hs. 1003. De
afdruk van de bril bevindt zich
ook in de incunabel waar het
oorspronkelijk uitkomt (E fol

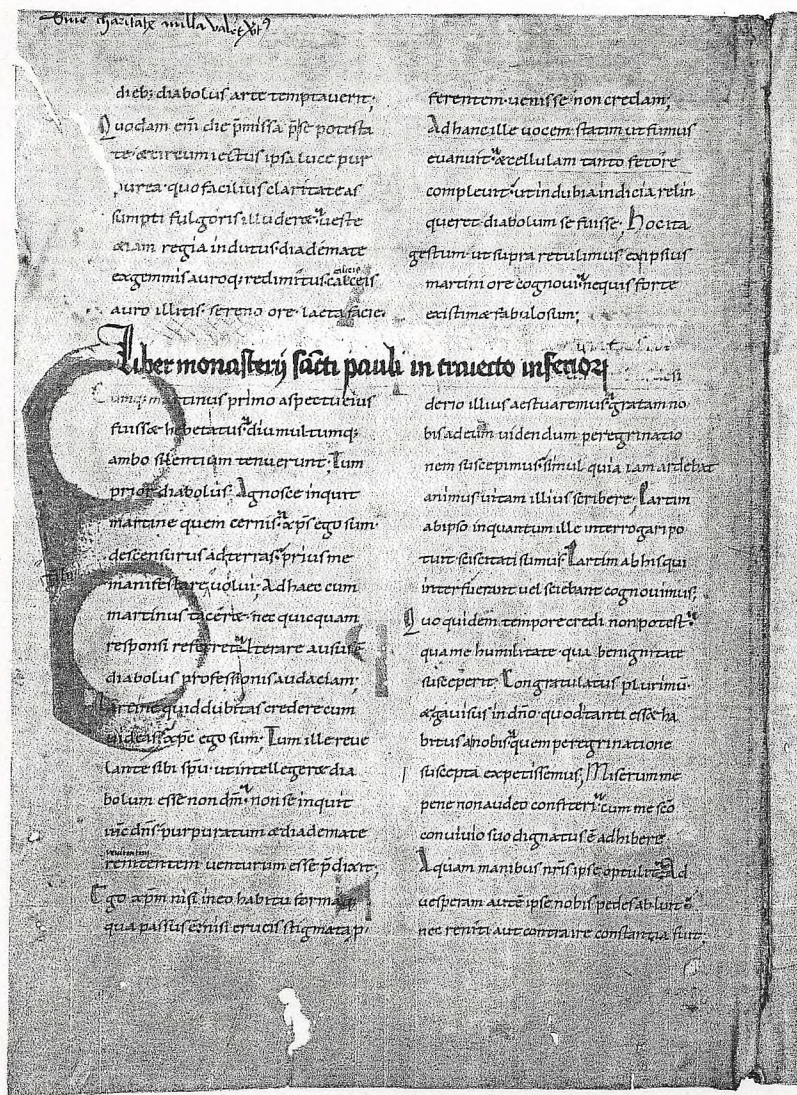
onder andere rekening r
met boeken die een bibl
ken kreeg of zelf heeft a
staat, inclusief schutbla

De meeste vroege Pau
liturgisch van aard, met
muzieknotatie uit de tw
muziekhistorici nog nie
Het voorbeeld dat ik hie
maculatuur uit twee bo
van de Paulusabdij die b
(E fol 83 en E qu 219). Ze
formaat. De eerste heeft
band van onduidelijke l
overduidelijk een band

De fragmenten uit b
ven in een regelmatige l
de tiende of elfde eeuw
oud handschrift met da
Leven van Martinus (of
Tours, aan wie de Utr
(afbeelding 2). Het oude
gebruik geweest. In got
de of vijftiende eeuw is
in opzichtig rood, is ruk
middel van rode streper
er leestekens ingevoegd
tussen de regels overges
schrift (afbeelding 3). In
was men het Karolingis
gewend en waren deze l
leesbaarheid te vergrote
Vita Martini heeft waars
bibliotheek van de Paul
uiteindelijk aan het ein
tot schutbladen werd v

Utrachs
UR

memoriae mandabitur in exemplum
cauendi si quid deinceps aspiciam ta
lig contigerit
L. A. R. v. s. G. r. i. a. n. H. o. m. e. n.
adulescens nobilissimus mox pbr

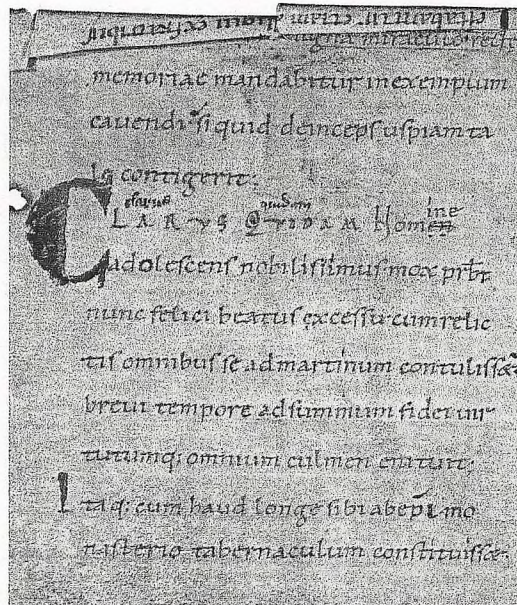
Fragment met de Vita Martini in map 3 van Hs. 1003. De afdruk van de bril bevindt zich ook in de incunabel waar het oorspronkelijk uitkomt (E fol

83). Linksboven staat geschreven in Gotisch cursief: 'Sine charitate nulla valet Christus': 'Zonder naastenliefde vermag (geloof in) Christus niets'.

onder andere rekening moet worden gehouden met boeken die een bibliotheek van elders geschenken kreeg of zelf heeft aangekocht in gebonden staat, inclusief schutbladen.

De meeste vroege Paulusabdij-fragmenten zijn liturgisch van aard, met daarbij een aantal met muzieknotatie uit de twaalfde eeuw, dat door muziekhistorici nog niet eerder is onderzocht. Het voorbeeld dat ik hier ga bespreken, betreft maculatuur uit twee boeken uit de bibliotheek van de Paulusabdij die beide in 1487 zijn gedrukt (E fol 83 en E qu 219). Ze zijn echter van verschillend formaat. De eerste heeft een deels gerestaureerde band van onduidelijke herkomst, de tweede is overduidelijk een band van de Paulusabdij.

De fragmenten uit beide banden zijn geschreven in een regelmatige Karolingische minuskel uit de tiende of elfde eeuw en vormen de resten van een oud handschrift met daarin de Vita Martini, het Leven van Martinus (oftewel Sint Maarten) van Tours, aan wie de Utrechtse Domkerk was gewijd (afbeelding 2). Het oude handschrift is lange tijd in gebruik geweest. In gotisch schrift van de veertiende of vijftiende eeuw is er een foliëring aangebracht in opzichtig rood, is rubricering toegevoegd door middel van rode strepen over de hoofdletters, zijn er leestekens ingevoegd en zijn sommige woorden tussen de regels overgeschreven in klein gotisch schrift (afbeelding 3). In de late middeleeuwen was men het Karolingische schrift niet meer gewend en waren deze hulpmiddelen nodig om de leesbaarheid te vergroten. Het handschrift met de Vita Martini heeft waarschijnlijk geruime tijd in de bibliotheek van de Paulusabdij gelegen voordat het uiteindelijk aan het einde van de vijftiende eeuw tot schutbladen werd verwerkt. Het ligt voor de hand om te veronderstellen dat het ook in de Paulusabdij zo niet Hohorst is afgeschreven, of in ieder geval in Utrecht, maar door het gebrek aan vergelijkingsmateriaal is dat lastig hard te maken. Uit deze periode zijn vooral luxueuze handschriften overgeleverd, die van elders werden geïmporteerd, zoals de Ansfriduscodex (genoemd naar de stichter van Hohorst) uit Sankt Gallen in Zwitserland (Utrecht, Museum Catharijneconvent, ABM h2). We weten echter niet of het handschrift met de Vita Martini

3 ►
Fragment met de Vita Martini oorspronkelijk uit E qu 219, met later toegevoegde leestekens, rubricering en transcriptie van 'clarus quidam'.